

SREDA, 21. MART 2001.

1. Kod Velikog Trnovca u tampon zoni na granici Kosmeta kidnapovana su dva vojnika Vojske Jugoslavije (VJ), i to na teritoriji izvan Kosmeta. Oni su greškom zalutali među šiptarske teroriste. Ovaj događaj je narednih dana otežao pregovore državnog Koordinacionog tela za jug Srbije sa Šiptarima oko oslobađanja četvorice ranije zarobljenih Srba.
2. Srpski i jugoslovenski ministri pravde Vladan Batić i Momčilo Grubač završili su posetu Tribunalu u Hagu. Oni su sudu predali materijal o zločinima nad Srbima u Hrvatskoj i listu svedoka za zločine šiptarske "oslobodilačke vojske Kosova". Ministar Batić, koji smatra da je uspeo da objasni sagovornicima poziciju Srbije, obećao je da će SRJ proterati strane državljane optužene pred Tribunalom. Glavni tužilac Tribunala Karla del Ponte najavila je pokretanje istrage zbog zločina Šiptara nad Srbima tokom rata na Kosmetu (pre svega protiv Hašima Tačija i Agima Cekua) i protiv pripadnika terorista sa juga Srbije. Ministri Batić i Grubač posetili su u haškom zatvoru Biljanu Plavšić i druge pritvorene Srbe i preneli apel zatvorenika vlastima u SRJ da počnu saradnju sa Tribunalom jer je to u interesu zemlje i samih zatvorenika. Srpski zatvorenici su pozvali ostale optužene da se samoinicijativno predaju.
3. Ministri policije SRJ i Rusije Zoran Živković i Vladimir Rušajlo potpisali su protokol o saradnji dva ministarstva. Rušajlo je izjavio da je Rusija spremna da pruži stručnu i materijalno-tehničku pomoć SRJ u borbi protiv terorizma.
4. Portugalija je povukla svoje vojnike iz sastava KFOR-a sa Kosmeta. Portugalci su bili stacionirani u centralnom delu pokrajine.

ČETVRTAK, 22. MART 2001.

5. Premijer Srbije Zoran Đinđić nalazi se u poseti Americi. On je razgovarao sa državnim sekretarom Kolinom Paelom (drugi put za mesec dana) i senatskim odborom za spoljnu politiku. Cilj posete je bio da se američkim vlastima objasni kakav je napredak u ispunjenju američkih uslova za produžavanje finansijske pomoći posle 31. marta ostvarila nova srpska vlast. Amerika traži 1) početak saradnje sa Haškim Tribunalom, 2) prekid podrške "separatistima iz Republike Srpske" i 3)

amnestiju svih šiptarskih zatvorenika. Đinđić je objasnio 1) da bi insistiranje pre crnogorskih izbora na donošenju zakona o saradnji sa Tribunalom u Hagu destabilizovalo jugoslovensku federaciju jer se tome protive Crnogorci u Vladi SRJ, 2) da SRJ i Srbija saraduju sa umerenim političarima iz Republike Srpske (RS) kao što je premijer Mladen Ivanić i da će prestati finansiranje 1730 oficira Vojske RS iz budžeta SRJ i 3) da je oslobađanje Šiptara u toku. Raspoloženje u Americi je po Đinđiću takvo da Kolin Pael "ima izuzetne simpatije prema poziciji Srbije", ali da će biti "problema sa Kongresom i Senatom". Stoga se Đinđić nada da će se posle njegove posete u tim telima postići makar neutralan rezultat, tako da Amerika neće sprečavati dalju finansijsku pomoć SRJ posle 31. marta. On smatra i da bi bio paradoks da prva demokratska vlada posle 60 godina dobije lošu ocenu od prve demokratije sveta jer je u SRJ i Srbiji "učinjeno sve što se moglo" i zatražio još malo vremena.

6. Pošto je istekao ultimatum Vojske Makedonije šiptarskim teroristima da polože oružje, počela je akcija "uništavanja terorista svim sredstvima" i "čišćenja terena" u okolini Tetova koje su teroristi praktično držali u obruču. Vojska koristi sva raspoloživa sredstva i za nekoliko dana osvojila je sve važne tačke na brdima iznad grada koje su držali teroristi. Vojska je delovala čak i po teritoriji Kosmeta jer je Makedonija, kako su vlasti objasnile, prva zemlja na svetu koja je napadnuta sa teritorije pod međunarodnom kontrolom. Generalni sekretar NATO-a Džordž Robertson tražio je od makedonske vojske "da ne koristi neprimerena sredstva protiv terorista jer to može da odvuče deo Šiptara na pogrešnu stranu". Teroristi putem faksova i dalje prete da će preneti rat po celoj zemlji i da će osvojiti sve teritorije gde su Šiptari u većini (uglavnom zapadna Makedonija, koju Šiptari zovu "Iljirijada") i sve gradove koji su "istorijsko šiptarski", u koje spada i Skoplje. Ovih dana su u Prištini organizovane velike demonstracije Šiptara koji podržavaju svoje sunarodnike u Makedoniji.
7. Savezno ministarstvo odbrane saopštilo je da smatra da SRJ treba da pristupi Partnerstvu za mir sa NATO-om. Ocena je doneta na osnovu studije vojnih eksperata i biće podneta Saveznoj vladi na razmatranje.

I načelnik Generalštaba Vojske Jugoslavije Nebojša Pavković smatra da je to ideja koju "treba razvijati". Savezni parlament bi o tom predlogu mogao da odlučuje već u junu ove godine. Inače, Partnerstvu za mir pristupili su svi susedi SRJ sem Bosne i Hercegovine.

8. Predstavnici privrednih komora SRJ i Hrvatske potpisali su ugovor o saradnji.
9. Predstavnici Malčanskog odreda Vojske Jugoslavije (VJ), koji je tokom agresije NATO-a bio na Kosmetu, saopštili su da u odredu ima 5 vojnika obolelih od tumora a 12 njih sa simptomima. Vladimir Lazarević, komandant Treće armije VJ (jug Srbije) upozorio je da sve veći broj njegovih vojnika oboleva od malignih bolesti.
10. Jugoslovenska vlada je zabranila uvoz svih vrsta mesa i mesnih preradevina radi zaštite od slinavke i šapa.

PETAK, 23. MART 2001.

11. Posle mnogo najavljivanja i velike neizvesnosti počeo je dijalog predstavnika srpske vlade na čelu sa Nebojšom Čovićem i predstavnika Šiptara sa kriznog dela juga Srbije. Sastanak je održan u punktu KFOR-a u Livadicama kod Podujeva na Kosmetu. U pripremanju sastanka je posredovao Piter Fejt, specijalni izaslanik NATO-a za jug Srbije. U šiptarskoj delegaciji (koja je na mesto pregovora dovezena helikopterima KFOR-a) ipak je bio i terorista Ridvan Čazimi (kapetan Leši), i pored najava srpske strane da neće pristati da s njim pregovara. Kompromis se sastojao u tome što je on sedeo u "drugom redu". Nebojša Čović je saopštio da je srpska strana pokušavala da oslobodi 6 zarobljenih Srba. Oni će najverovatnije biti predati komandantu KFOR-a sa Kosmeta Karlu Kabidozuu koji treba da utvrdi "da li kod vojnika ima krivice za koju ih terete teroristi".
12. Lideri kosmetskih Šiptara Hašim Tači, Ramuš Hajradinaj i Ibrahim Rugova zatražili su od makedonskih sunarodnika da polože odužje.
13. U Beogradu je na zahtev ministarstava pravde SRJ i Srbije uhapšen i predat Tribunalu u Hagu bivši gradonačelnik opštine Prijedor Milomir Stakić. Stakić je državljani Republike Srpske. On je 1997. optužen za ratne zločine zapečaćenom optužnicom zbog organizovanja logora Omarska, Keraterm i Trnopolje. Florans Artman, portparol tužilaštva Haškog suda, izjavila je da je to je prvi dokaz saradnje SRJ sa Hagom i da državljanstvo optuženog uopšte nije bitno. Brzo je reagovao i predsednik SRJ Vojislav Koštunica i objasnio da je isporučen je Milomira Stakića

bio izuzetak koji ne sme da se ponovi, jer se ni strani državljani ne mogu isporučivati u Hag pre donošenja specijalnog zakona. Ubrzo je, međutim, ponovo reagovao i Haški sud i preko svog portparola Džima Lendejla upozorio vlasti u SRJ da se više ne koriste taktikom odlaganja pričajući o specijalnom zakonu, jer je saradnja obaveza svih članica Ujedinjenih nacija.

14. U Beogradu je održan sastanak rukovodstava SRJ i Republike Srpske (RS), na čelu sa predsednikom SRJ Vojislavom Koštunicom i predsednikom i premijerom RS Mirkom Šarovićem i Mladenom Ivanićem. Razgovor se ticao sprovođenja nedavno potpisanog sporazuma o specijalnim vezama SRJ i RS.
15. U Beogradu je gostovao šef slovenačke diplomatije Dmitrij Rupel. On se sastao sa predsednikom SRJ Vojislavom Koštunicom i svojim jugoslovenskim kolegom Goranom Svilanovićem.

SUBOTA, 24. MART 2001.

16. Na današnji dan je pre dve godine počela NATO agresija na SRJ. 24. mart je obeležen kao Dan sećanja na žrtve NATO agresije. Bombardovanja su trajala bez prekida 78 dana. Po nepotpunim podacima poginulo je 520 civila (među kojima 81 dete), 579 vojnika i 177 policajaca. NATO je koristio mnoga zabranjena sredstva (kasetne bombe, sredstva za uništavanje dalekovoda, municiju sa osiromašenim uranijumom i plutonijumom), bombardovani su i oštećeni mnogi civilni ciljevi i izvršeni nebrojeni zločini nad civilnim stanovništvom (bolnica "Dragiša Mišović", autobus u Grdeličkoj klisuri, Aleksinac, Surdulica, Radio-televizija Srbije, Varvarinski most, izbeglice na putu Đakovica-Prizren). Parastos svim žrtvama agresije služio je Njegova Svetost Patrijarh Pavle u Crkvi sv. Marka u Beogradu. Patrijarh je rekao da "prava vera razlikuje smrt pravednika i zločinaca". Službi je prisustvovao i predsednik SRJ Vojislav Koštunica.

Socijalistička partija Srbije organizovala je miting u centru Beograda na kome se klicalo Slobodanu Miloševiću. Jedan deo demonstranata otišao je i do kuće bivšeg predsednika gde ih je on sa radošću pozdravio. Miting SPS-a uglavnom je ocenjen kao "primer licemerja i odsustva časti".

Lideri Šiptara sa Kosmeta Hašim Tači i Ibrahim Rugova nazvali su 24. mart "danom svetlosti kada su nad Kosovom zasijale zvezde".

17. Bojan Živanović i Žarko Ostojić, vojnici Vojske Jugoslavije (VJ), poginuli su nesrećnim slučajem u području tampon zone na granici sa Kosmetom. Predsednik SRJ Vojislav Koštunica smatra da je to posledica dugog boravka u teškim okolnostima, iznuđenim stalnim šiptarskim terorom. Demokratska alternativa, stranka Nebojše Čovića, šefa državnog tima za jug Srbije, zatražila je zbog ove tragedije, kao i zbog nedavne otmice dva vojnika VJ, ostavku načelnika Generalštaba VJ Nebojše Pavkovića.
18. U najavljenom aprilskom popisu stanovništva u Hrvatskoj u stanovništvo zemlje neće se računati oni koji iz bilo kojeg razloga van Hrvatske borave više od godinu dana, čak iako imaju hrvatsko državljanstvo. To, naravno, znači da se većina Srba koja je nekada živela u toj zemlji neće računati kao "stanovništvo", što će presudno uticati na njihov budući položaj u Hrvatskoj. 1991. godine u Hrvatskoj je bilo 12,2% Srba, a sada se procenjuje da ih nema više od 2%.

NEDELJA, 25. MART 2001.

19. Po odobrenju NATO-a Vojska Jugoslavije (VJ) je ušla u deo tampon zone na granici sa Kosmetom dug 268 km, od tromeđe Crne Gore, Kosmeta i Albanije pa sve do Medveđe na istočnoj granici Kosmeta. Kod Merdara su se jugoslovenski vojnici sreli sa pripadnicima KFOR-a i dogovorili svakodnevne susrete i saradnju. Ulazak su pratili predstavnici državnog Koordinacionog tela za jug Srbije na čelu sa Nebojšom Čovićem, NATO-a i KFOR-a. U ovom delu tampon zone nije bilo većih sukoba sa Šiptarima. Preostao je još deo zone prema kriznim opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa, i izaslanik NATO-a za jug Srbije Piter Fejt je najavio skori ulazak VJ i u taj sektor. On, međutim, napominje da je za NATO neprihvatljivo prisustvo oficira VJ koji su učestvovali u akcijama protiv Šiptara na Kosmetu. Narednih dana iz Generalštaba VJ čula su se oštra protivljenja takvom zahtevu.
20. Srpsko nacionalno veće Kosova i Metohije sa sedištem u Gračanici (kojim predsedava vladika Artemije) zatražilo je od vlada SRJ i Srbije da se što pre uključe u izradu pravnog okvira za izbore na Kosmetu najavljene do kraja ove godine.
21. Premijer Srbije Zoran Đinđić otvorio je u Leskovcu prvi Regionalni centar za razvoj malih i srednjih preduzeća. Leskovac je odabran za probu, a time se, kako kaže Đinđić, odražava i stav vlade da treba ravomerno razvijati sve regione u Srbiji.
22. Predsednik Hrvatske Stjepan Mesić pomilovao je 5 Srba osuđenih za ratne zločine. Njima je ostalo samo po još nekoliko meseci zatvora od kazni od 7-9 godina. Podsećamo da je u SRJ pomilovano troje Hrvata kojima je bilo preostalo po 5 godina robije.

PONEDELJAK, 26. MART 2001.

23. Kod Bujanovca je, u jednom srpskom selu, jedan dečak sprečio tragediju otkrivši eksplozivnu napravu sa 10 kg eksploziva blizu škole i pruge. I pored toga što su u petak započeli pregovori sa teroristima i što je na snazi sporazum o primirju, šiptarski teroristi svakodnevno napadaju vojsku i policiju duž istočne granice Kosmeta. Današnji napad je trajao 10 časova, a ovih dana je ranjeno nekoliko policajaca. Teroristi su čak pucali i na posmatrače Evropske Unije. Prvi čovek Vojske Jugoslavije Nebojša Pavković je saopštio da među teroristima ima čak i pripadnika Kosovskog zaštitnog korpusa (zvanične Kosmetске policije) i ozloglašanih terorista iz rata 1998/99.
24. Uhapšeno je 7 bliskih saradnika Slobodana Miloševića među kojima su direktori bolnica, stambenih preduzeća i drugih važnih institucija. Istraga je pokrenuta i protiv bivšeg šefa jugoslovenske diplomatije Živadina Jovanovića, ali on nije stavljen u zatvor zbog poslaničkog imuniteta. Bivši visoki službenik Državne bezbednosti (tajne policije) Božidar Spasić objasnio je da su to "hapšenja iz tzv. trećeg kruga" i da se uskoro može očekivati "realizacija četvrtog kruga" koji čini samo Miloševićevo okruženje i sam bivši predsednik.

UTORAK, 27. MART 2001.

25. Skupština Srbije počela je raspravu o predlogu budžeta za 2001. godinu i novim poreskim zakonima koji je podnela Vlada Srbije. Premijer Đinđić objašnjava da novi porezi neće značajno povećati cene, a da će zahvaljujući njima Vlada mnogo više pomoći najsiromašnijima (procenjuje se da 330.000 porodica treba hitnu socijalnu pomoć). Ministar finansija i ekonomije Božidar Đelić smatra da će novim merama cenu tranzicije platiti oni koji imaju najviše.
26. Istekao je rok za predaju izbornih lista pred republičke izbore u Crnoj Gori 22. aprila. Sklopljene su dve koalicije. Vladajuća Demokratska partija socijalista (DPS) Mila Đukanovića izlazi sa Socijaldemokratskom partijom (SDP) Crne Gore i oni se zalažu za savez Srbije i Crne Gore kao nezavisnih

država. Opoziciona Socijalistička narodna partija (SNP) iz koje je otišao Momir Bilatović na izbore izlazi sa Narodnom strankom (NS) Dragana Šoća i Srpskom narodnom strankom (SNS). Šoć kaže da je ova koalicija sklopljena “zbog Jugoslavije” i da je “prihvatljiva i za međunarodnu zajednicu”. Šiptarske partije na izbore izlaze nezavisno.

27. U Srbiji je u toku popis izbeglica u organizaciji republičkog Komesarijata za izbeglice i novog komesara Sande Rašković-Ivić. Popis traje do 31. marta, a do sada se odazvalo 320.000 izbeglica. Procenjuje se da izbeglica stvarno ima oko 700.000.
28. Iz zatvora u Srbiji oslobođeno je 25 Šiptara koji su bili optuženi za terorizam. Oni su u pratnji Crvenog krsta otišli na Kosmet. Podsećamo da je 10. marta na osnovu zakona o amnestiji već oslobođeno 100 Šiptara osuđenih iz istog razloga. Koordinaciono telo za jug Srbije zatražilo je i oslobađanje “dreničke grupe”, takođe Šiptara za koje nikada nije dokazano da su teroristi.

SREDA, 28. MART 2001.

29. Potpredsednik Savezne vlade i ministar za ekonomske odnose sa inostranstvom Miroljub Labus saopštio je da su pregovori sa Međunarodnim monetarnim fondom (MMF) oko dobijanja stend-baj aranžmana uspeli i da će prva tranša pomoći SRJ od 260 miliona dolara stići u junu, i da, dakle, nije uslovljena stavom Amerike posle 31. marta.

30. Kiparski šef diplomatije Joanis Kasulidis razgovarao je u Beogradu sa predsednikom SRJ Vojislavom Koštunicom i šefom jugoslovenske diplomatije Goranom Svilanovićem. Kasulidis je obećao da će Kipar učiniti sve da utvrdi da li je iza leđa vlasti njegove zemlje bilo pranja novca iz Jugoslavije, kao i da će sva saznanja o tim stvarima dostaviti vlastima SRJ.
31. Predstavnici Ujedinjenih nacija u Prizrenu na jugu Kosmeta već peti dan šiptarske izbeglice iz Makedonije useljavaju u napuštene srpske kuće u Sredačkoj Župi. Do sada je useljeno više od 1.000 Šiptara. Vlasnici tih kuća bili su proterani posle dolaska KFOR-a. Zahtevi prognanih da se vrate ocenjivani su do sada kao “interesantni”, ali “da se bezbednosni uslovi još nisu stekli”, a na pitanje zašto se u njihove kuće useljavaju strani državljani odgovarano je “da se time ublažava humanitarna katastrofa koja je na pomolu”.
32. U Makedoniji i dalje traju sukobi vojske i policije sa šiptarskim teroristima u severnom delu zemlje. Počele su borbe i na svega 7 kilometara od Skoplja.
33. Glavni tužilac Tribunala u Hagu Karla del Ponte završila je posetu Bosni i Hercegovini i njenim entitetima. U Republici Srpskoj (RS) je opomenula vlasti da saradnja sa Tribunalom mora da počne što pre i tužiocu RS uručila spisak sa imenima optuženih “koji mogu da budu uhapšeni”. Del Ponte je saznala i da “bivšeg predsednika RS Radovana Karadžića više niko ne traži i da čak ni SFOR ne zna gde se on nalazi”.

Nikola Lečić